

บทปริทัศน์หนังสือ:

ทฤษฎีเสรีภาพทางการเมือง: บทวิเคราะห์ความคิดของไอแซอาร์ท เบอร์ลิน

Book Review:

**A Theory of Political Liberty: An Analysis of
Isaiah Berlin's Thought**

[Received: May 5, 2025; Revised: June 11, 2025; Accepted: June 17, 2025]

ปกรณ์เกียรติ อัครรักษ์โสภณ

นักวิชาการอิสระ

Pakornkiat Asawaraksophon

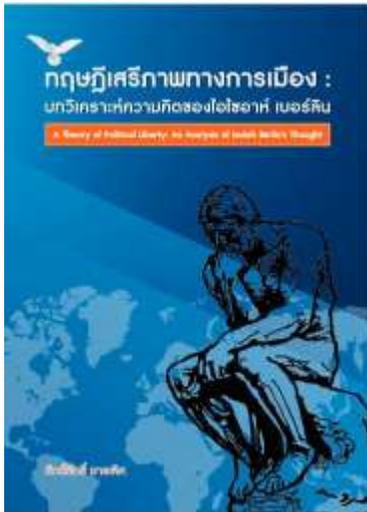
Independent Scholar

CORRESPONDING AUTHOR

Pakornkiat Asawaraksophon, Independent Scholar, Thailand.

E-mail: aleklovelove@gmail.com

บทนำ

ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ. (2566). **ทฤษฎีเสรีภาพทางการเมือง: บทวิเคราะห์ความคิดของไอซอาห์ เบอ์ลิน**. ร้อยเอ็ด: สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

สภาวะเสรีภาพทางการเมืองโลกในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา โลกได้เผชิญกับการถดถอยของเสรีภาพทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 2024 ที่ผ่านมารายงานของ Freedom House¹ (2025) ระบุว่า มี 60 ประเทศ ที่เสรีภาพทางการเมือง และสิทธิพลเมืองลดลง ขณะที่ มีเพียง 34 ประเทศเท่านั้น ที่มีความก้าวหน้าในด้านนี้ ตัวอย่างของประเทศที่เสรีภาพถดถอย ได้แก่ เอลซัลวาดอร์ เฮติ คูเวต และตูนิเซีย ส่วนประเทศที่เสรีภาพพัฒนาขึ้น ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน ศรีลังกา ซีเรีย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของระบบการเมืองโลกที่มีการผันผวนสูง และเต็มไปด้วยความเปราะบางต่อเสรีภาพของพลเมือง

การเลือกตั้งระดับชาติจำนวนมากยังคงถูกบ่อนทำลายด้วยความรุนแรง การลอบสังหารผู้สมัคร การโจมตีหน่วยเลือกตั้ง และการปราบปรามการประท้วงหลังเลือกตั้ง ส่งผลให้การแสดงออกทางการเมืองกลายเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงในหลายประเทศ โดยกว่า 40% ของประเทศ ที่จัดการเลือกตั้งต้องเผชิญกับเหตุการณ์ดังกล่าว (Freedom House, 2025) ปรัชญาการนี้ ไม่เพียงเป็นภัยต่อเสรีภาพของพลเมืองเท่านั้น แต่ยังบ่อนทำลายความน่าเชื่อถือของประชาธิปไตยในระดับโลกอย่างลึกซึ้ง

สำหรับความท้าทายของเสรีภาพโลกในอนาคต แม้สังคมโลกจะมีความตื่นตัวเกี่ยวกับเสรีภาพมากขึ้น แต่กระแสการกลับคืนสู่อำนาจนิยมในหลายภูมิภาค ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างเสริมเสรีภาพทาง

¹ Freedom House เป็นองค์กรวิจัยและรณรงค์ด้านการประเมินและส่งเสริมประชาธิปไตยระดับโลก ซึ่งตั้งอยู่ในสหรัฐอเมริกา

การเมืองในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อแนวคิดประชาธิปไตยถูกท้าทายด้วยวาทกรรมแห่งความมั่นคง วัฒนธรรมประเพณี และอุดมการณ์แห่งรัฐเดี่ยว การจำกัดเสรีภาพจึงมักถูกอธิบายว่าเป็น "สิ่งจำเป็น" ต่อความเป็นระเบียบของสังคม สถานการณ์เช่นนี้ทำให้เสรีภาพกลายเป็นสิ่งที่มีอยู่แต่ในระดับสัญลักษณ์ มากกว่าการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันของพลเมือง ขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็กลายเป็นดาบสองคม กล่าวคือ แม้จะช่วยให้การสื่อสารและการรวมตัวของภาคพลเมืองมีความคล่องตัวมากขึ้น แต่ก็เพิ่มขีดความสามารถของรัฐ ในการควบคุม เสาะหา และสอดส่องพลเมืองอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผ่านระบบดิจิทัล ในรูปแบบต่าง ๆ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะเสรีภาพในการแสดงออก และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ด้วยเหตุนี้ บทบาทของนักปรัชญาและทฤษฎีการเมืองด้านเสรีภาพที่มีต่อการนำไปปฏิบัติจริงในโลกจึงมีความสำคัญ เพราะในบริบทของความท้าทายระดับโลกดังกล่าว แนวคิดทางปรัชญาและทฤษฎีการเมืองมีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานทางความคิดและชี้ทิศทางในการพัฒนาแนวนโยบายสาธารณะและวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งในบรรดานักปรัชญาและทฤษฎีการเมืองทั้งหลายในโลก หนึ่งในผู้ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อการสร้างความคิด เรื่องเสรีภาพทางการเมือง คือ Isaiah Berlin ผู้เสนอทฤษฎีการเมืองที่ชี้ให้เห็นถึงเสรีภาพเชิงลบ (negative liberty) และเสรีภาพเชิงบวก (positive liberty) ซึ่งได้กลายเป็นกรอบแนวคิดหลักของการวิเคราะห์การเมืองในแวดวงรัฐศาสตร์ร่วมสมัยของโลก

Berlin ได้เสนอให้มองเสรีภาพมิใช่เพียงการปลอดจากการแทรกแซงจากภายนอกเท่านั้น (เสรีภาพเชิงลบ) แต่ยังรวมถึงการมีอำนาจในการกำหนดทิศทางชีวิตตนเองอย่างมีเหตุผล (เสรีภาพเชิงบวก) อย่างไรก็ตาม เขาได้เตือนว่าเสรีภาพเชิงบวกมีความเสี่ยงที่จะถูกใช้เป็นข้ออ้าง ในการใช้อำนาจรัฐแบบเบ็ดเสร็จภายใต้แนวคิดที่ว่า “รัฐรู้ดีกว่าประชาชนว่าควรมีเสรีภาพในรูปแบบใด” ดังนั้น บทบาทของนักปรัชญาการเมืองจึงไม่เพียงแต่เป็นผู้ชี้ทางความคิด แต่ยังทำหน้าที่เป็นผู้เตือนภัย และถ่วงดุลความชอบธรรมของอำนาจในการนิยามเสรีภาพแทนประชาชนคนธรรมดา

เป้าหมายของการนำเสนอบทปริทัศน์หนังสือในครั้ง นี้ คือ เพื่อเสนอการทำความเข้าใจแนวคิดเสรีภาพของ Berlin ในมิติที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย โดยมุ่งหมายให้ผู้อ่านเห็นถึงพลวัตของแนวคิด “เสรีภาพ” ทั้งในเชิงปรัชญา ประวัติศาสตร์และการนำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติ ในระดับโลกและระดับชาติ โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังเผชิญกับภาวะการจำกัดสิทธิและเสรีภาพอย่างต่อเนื่อง

บทปริทัศน์หนังสือ นี้ ไม่เพียงต้องการวิเคราะห์ทฤษฎีในระดับแนวคิด หากยังต้องการตั้งคำถามสำคัญต่อการเมืองร่วมสมัยว่า เราจะสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพเชิงลบและเชิงบวกได้อย่างไร ? รัฐจะมีบทบาทอย่างไรในฐานะผู้พิทักษ์ หรือผู้ลดทอนเสรีภาพ ? และสุดท้าย ปัจเจกบุคคลจะสามารถธำรงเสรีภาพของตนไว้ได้อย่างไร ในโลกที่เต็มไปด้วยแรงกดดันทางอำนาจ การเฝ้าระวัง และการครอบงำทางวัฒนธรรม ? คำถามเหล่านี้จะถูกขบคิดผ่านกรอบแนวคิดของ Berlin อย่างเข้มข้นตลอดบทปริทัศน์นี้ ซึ่งหวัง

ว่าจะช่วยเปิดพื้นที่ในการสนทนา แลกเปลี่ยน และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการเมืองในระยะยาวของประเทศที่ขาดแคลนเสรีภาพ

เกี่ยวกับบรรณาธิการเล่ม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สำเร็จการศึกษารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ร.ด.) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีงานเขียนประเภทหนังสือชิ้นสำคัญ คือ **ทฤษฎีเสรีภาพทางการเมือง: บทวิเคราะห์ความคิดของไอโซอาห์ เบอร์ลิน (2023) ปรัชญาการเมืองเพื่อเสรีนิยมประชาธิปไตย ว่าด้วยจอห์น สจีวิต มิลล์** กับการต่อต้านทรราชเสียงข้างมาก (2021), **พลเมืองเสรีประชาธิปไตย (2018)** เป็นอาทิ นอกจากนี้ ยังมีงานเขียนประเภทบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ คือ **เหตุผลอันชอบธรรมสำหรับสิทธิในการกบฏต่อทรราช ในทฤษฎีการเมืองของโรมัส เพน (2023) บทปริทัศน์หนังสือ: ปรัชญาการเมือง: คืออะไร และทำไมถึงสำคัญ (2023) ความคิดทางการเมืองของจอห์น สจีวิต มิลล์: ว่าด้วยแนวทางการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก (2022) แนวคิดว่าด้วยเสรีภาพเชิงบวกของอิสยาห์ เบอร์ลิน (2022) เสรีภาพเชิงลบคืออะไร ? : บทวิเคราะห์อิสยาห์ เบอร์ลิน (2021) ชีวิต การศึกษา และผลงานของจอห์น สจีวิต มิลล์ (2020)** เป็นอาทิ

อีกทั้ง ยังเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านแนวคิด ทฤษฎี และปรัชญาการเมืองเกี่ยวกับเสรีนิยมประชาธิปไตย

สามารถติดต่อและติดตามผลงานของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ ได้ที่ช่องทาง ดังนี้

1. E-mail: saksitkarlers@gmail.com

2. Academia.edu: <https://independent.academia.edu/SaksitKarlers>

สาระสำคัญของหนังสือ

บทที่ 1 บทนำ บทนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า แนวคิดเรื่อง “เสรีภาพ” ได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงมาตลอดประวัติศาสตร์การเมือง โดยมีรากฐานจากยุคโบราณจนถึงยุคร่วมสมัย เริ่มจากยุคกรีกโบราณ ที่มองว่าเสรีภาพเป็นสถานภาพของผู้ที่ไม่เป็นทาส โดยมีนัยทางสังคมไม่ใช่ในเชิงสิทธิ ต่อมาในยุคโรมัน เสรีภาพหมายถึงสิทธิที่ได้รับรองโดยกฎหมาย ในขณะที่ยุคคริสต์ตอนต้นและยุคกลาง เสรีภาพมีความหมายในเชิงศีลธรรมและศาสนา มากกว่าจะเป็นสิทธิเสรีภาพของบุคคล แนวคิดเรื่องเสรีภาพในฐานะสิทธิของปัจเจกบุคคลเริ่มชัดเจนในยุคสมัยใหม่ เช่น Hobbes, Locke, และ Rousseau ซึ่งเป็นนักคิดคนสำคัญในยุคสมัยใหม่ ได้นิยามเสรีภาพในแง่ของธรรมชาติ ความมีเหตุผล สิทธิในการคุ้มครองตนเอง และการควบคุมตนเอง ในขณะที่

Machiavelli มองเสรีภาพว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองในการปกป้องรัฐ ในยุคแห่งการรู้แจ้ง มีนักคิดอย่าง Mill และ Tocqueville ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงภัยอันตรายของเผด็จการเสียงข้างมาก และสังคมที่จำกัดเสรีภาพของปัจเจกบุคคล โดย Mill เสนอว่าการแสดงออกที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น ควรได้รับการคุ้มครอง ต่อมาพอเข้าสู่ศตวรรษที่ 20-21 แนวคิดเสรีภาพได้รับการทบทวนใหม่ โดยนักคิดร่วมสมัย เช่น Arendt ซึ่งเน้นเสรีภาพในฐานะการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเชื่อมโยงเสรีภาพกับการใช้อำนาจร่วมกันของพลเมือง ขณะที่ Berlin ได้นำเสนอแนวคิดสำคัญสองประการคือ "เสรีภาพเชิงลบ" (negative liberty) และ "เสรีภาพเชิงบวก" (positive liberty) ซึ่งได้มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อการเมืองร่วมสมัยและกลายเป็นกรอบวาทกรรมหลักในการศึกษาทฤษฎีเสรีภาพทางการเมือง จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น บทนี้จึงเป็นการวางรากฐานเชิงประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองเรื่องเสรีภาพ และปูทางสู่การวิเคราะห์เชิงลึกในทฤษฎีเสรีภาพทางการเมืองของ Berlin ในบทต่อ ๆ ไป

อย่างไรก็ตาม ในฐานะผู้อ่าน แม้บทนี้จะมีคุณูปการในการเสนอพัฒนาการของแนวคิดเรื่องเสรีภาพจากยุคโบราณจนถึงยุคร่วมสมัยอย่างเป็นลำดับเชิงประวัติศาสตร์ แต่ยังมีจุดที่ควรปรับปรุงเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ทางวิชาการ เช่น (1) ยังขาดการเปรียบเทียบเชิงวิเคราะห์ ระหว่างแนวคิด แต่ละยุคหรือแต่ละนักคิด ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจพัฒนาการของแนวคิดเสรีภาพมากขึ้นด้วย (2) ควรมีการอ้างอิงงานเขียนของนักคิดร่วมสมัยเพิ่มเติม เพื่อแสดงให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องเสรีภาพ มิได้หยุดอยู่แค่การนำเสนอของ Berlin แต่มีวิวัฒนาการอื่น ๆ ดำเนินอยู่ด้วยอย่างต่อเนื่อง (3) ควรชี้ชัดถึงประเด็นปัญหาทางทฤษฎี ที่จะเป็นจุดเน้นในบทถัดไป เพื่อสร้างกรอบการวิเคราะห์ ให้แก่ผู้อ่านอย่างเป็นระบบ เป็นอาทิ

บทที่ 2 ประวัติ และบริบทแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของ Berlin บทนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า Berlin เกิดเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 1909 ณ เมืองริกา ประเทศลัตเวีย ซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้จักรวรรดิรัสเซีย เขาเป็นบุตรชายคนเดียวของพ่อค้าไม้ผู้มั่งคั่ง ครอบครัวของเขาเป็นชาวยิวฆราวาส (secular Jews) ที่มีการศึกษา พูดได้หลายภาษา และเปิดกว้างทางวัฒนธรรม พวกเขาไม่เคร่งศาสนา แต่ญาติพี่น้องส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มเคร่งศาสนาแบบ Chabad Hassidim ทำให้ Berlin เติบโตมาท่ามกลางความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม บริบททางการเมืองที่สำคัญต่อชีวิตและความคิดของ Berlin คือ ความปั่นป่วนทางการเมืองในจักรวรรดิรัสเซีย โดยเฉพาะการปฏิวัติรัสเซียปี 1917 ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเขาอยู่ในวัยเด็ก สิ่งเหล่านี้สร้างความทรงจำอันฝังลึกเกี่ยวกับอันตรายของอำนาจเบ็ดเสร็จและลัทธิเผด็จการ ตลอดจนผลพวงของการครอบงำทางอุดมการณ์ที่ไม่เปิดโอกาสให้ความเห็นต่าง ขณะที่เขาใช้ชีวิตในรัสเซีย เขายังได้เห็นความรุนแรงจากกลุ่มบอลเชวิคและภาวะไร้เสรีภาพทางการเมืองอย่างใกล้ชิด ภายหลัง Berlin ย้ายถิ่นฐานไปอังกฤษและศึกษาที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด การศึกษาในอังกฤษช่วยขัดเกลาความคิดของเขาให้มีลักษณะเสรีนิยม โดยเฉพาะการยึดถือคุณค่าของเสรีภาพในฐานะปัจจัยพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ ในสังคมประชาธิปไตยการเติบโตในสังคมหลาย

วัฒนธรรม ท่ามกลางบริบททางการเมืองที่รุนแรงและไร้เสถียรภาพ ตลอดจนประสบการณ์ส่วนตัวในการลี้ภัยจากการเมือง ทำให้ Berlin ให้ความสำคัญกับ “เสรีภาพจากการถูกครอบงำ” และกลายเป็นพื้นฐานของแนวคิด “เสรีภาพเชิงลบ” ที่โด่งดังในเวลาต่อมา แนวคิดเหล่านี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องสิทธิของปัจเจกบุคคลจากการถูกละเมิดโดยรัฐและสังคม หรืออุดมการณ์ใด ๆ ที่พยายามนิยาม “ความดี” แทนเจ้าตัวปัจเจกบุคคลเอง

อย่างไรก็ตาม ในฐานะผู้อ่าน แม้บทนี้จะมีความโดดเด่นในการเรียบเรียงประวัติชีวิตของ Berlin อย่างละเอียด โดยเชื่อมโยงเหตุการณ์ส่วนบุคคลเข้ากับพัฒนาการทางความคิดได้อย่างมีพลวัต แต่เพื่อความสะดวกทางวิชาการ ยังสามารถเสริมประเด็นสำคัญได้อีก เช่น (1) ควรเสริมการขยายความประเด็นของผลกระทบจากประสบการณ์ชีวิตในรัสเซียที่มีต่อแนวคิดเสรีภาพเชิงลบและเชิงบวก ของ Berlin (2) ควรเสริมการขยายความประเด็นของช่วงเปลี่ยนผ่าน จากบทบาทในสงครามโลกสู่บทบาทในวงวิชาการ หรือช่วงการเปลี่ยนสถานะจากนักการทูตเป็นนักปรัชญา เป็นอาทิ

บทที่ 3 ว่าด้วยทฤษฎีเสรีภาพเชิงลบของ Berlin บทนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องเสรีภาพเชิงลบของ Berlin ซึ่งเป็นหนึ่งในผลงานทางทฤษฎีการเมือง ที่ทรงอิทธิพลที่สุดในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแยกความเข้าใจเรื่องเสรีภาพออกจากแนวคิดที่คลุมเครือในอดีต Berlin ให้นิยามเสรีภาพเชิงลบว่าเป็นเสรีภาพจากการถูกแทรกแซงโดยผู้อื่น โดยเฉพาะจากรัฐหรืออำนาจภายนอก เป็นพื้นที่ของการกระทำที่ปราศจากการบังคับควบคุม เช่น หากไม่มีใครขัดขวางการพูดหรือการตัดสินใจส่วนตัว นั่นคือ การมีเสรีภาพเชิงลบ องค์ประกอบสำคัญของเสรีภาพเชิงลบในทัศนะของ Berlin คือ (1) การไม่ถูกบังคับ (2) การรับรองเขตแดนของเสรีภาพส่วนบุคคล และ (3) การมีพื้นที่ที่รัฐหรือสังคมไม่ควรเข้ามาแทรกแซง ยิ่งรัฐหรือสังคมมีขนาดใหญ่ หรือมีอำนาจมากเกินไป ยิ่งเป็นภัยต่อเสรีภาพประเภทนี้ Berlin วิพากษ์แนวคิดที่มองเสรีภาพในฐานะ “การบรรลุเป้าหมายของตนเอง” หรือ “การควบคุมตนเอง” ว่าเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เพราะจะเปิดทางให้รัฐใช้อำนาจตีความว่าประชาชนควรมีเสรีภาพในรูปแบบใด จนนำไปสู่การลิดรอนสิทธิของปัจเจกบุคคล โดยเขาเตือนว่า แนวคิด “เสรีภาพเพื่อความดี” หรือ “เสรีภาพในนามของการช่วยเหลือ” อย่างเสรีภาพเชิงบวกมักถูกอำนาจนิยมใช้เป็นข้ออ้างในการควบคุมและลิดรอนเสรีภาพของประชาชนอย่างชอบธรรม ดังนั้น ทฤษฎีเสรีภาพเชิงลบของ Berlin จึงเป็นการเรียกร้องให้มีขอบเขตที่ชัดเจนในการแทรกแซงของรัฐ หรือสังคม เพื่อให้ปัจเจกบุคคลสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระภายใต้กรอบของกฎหมายที่เป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม ในฐานะผู้อ่าน แม้บทนี้จะแสดงให้เห็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในแนวคิดเสรีภาพเชิงลบของ Berlin และการนำเสนอแม้จะมีความกระชับแล้ว แต่ยังมีจุดที่ควรเสริมเพื่อยกระดับทางวิชาการได้ เช่น (1) ยังขาดการเปรียบเทียบกับนักคิดร่วมสมัยกับ Berlin เอง ที่อาจเสนอแนวคิดที่ท้าทายต่อแนวคิดเสรีภาพเชิงลบของ Berlin (2) แม้จะมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม เช่น กรณีการสวมหน้ากากอนามัยในสหรัฐฯ ช่วง

COVID-19 แต่ก็ควรแสดงตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม จากประเทศที่พัฒนาแล้วเพิ่มเติมอีกอย่างหลากหลาย เป็นอาทิ

บทที่ 4 ว่าด้วยทฤษฎีเสรีภาพเชิงบวกของ Berlin บทนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเสรีภาพเชิงบวกของ Berlin ซึ่งแตกต่างโดยสิ้นเชิงจากเสรีภาพเชิงลบ เสรีภาพเชิงบวกในมุมมองของ Berlin คือ “เสรีภาพในการควบคุมตนเอง” หรือความสามารถของบุคคลในการกำหนดชีวิตของตนเองให้สอดคล้องกับเหตุผลหรือเป้าหมายที่เขาเลือกโดยเสรี องค์ประกอบหลักของเสรีภาพเชิงบวกประกอบด้วย (1) การควบคุมตนเอง (2) การเป็นนายของตนเอง และ (3) การบรรลุถึงตนเองอย่างแท้จริง โดยเน้นว่าปัจเจกบุคคล สามารถปลดปล่อยตนเองจากแรงขับหรือความอยากที่ไร้เหตุผล แล้วเปลี่ยนผ่านไปสู่การกระทำตามเหตุผลที่ไตร่ตรองแล้ว อย่างไรก็ตาม Berlin วิชาทฤษฎีเสรีภาพเชิงบวกว่าอาจถูกใช้โดยรัฐหรืออำนาจอื่นในทางเผด็จการ เช่น การอ้างว่า “ประชาชนยังไม่รู้ว่าตนเองต้องการอะไร” หรือ “รัฐรู้ดีกว่าปัจเจกบุคคลว่า ควรมีเสรีภาพในรูปแบบใด” ซึ่งกลายเป็นการลิดรอนเสรีภาพ โดยอ้างเป้าหมายสูงสุดของชีวิต หรือ “ความดี” แบบรวมหมู่ Berlin ยกตัวอย่าง ระบบการเมืองที่ใช้แนวคิดเสรีภาพเชิงบวกในทางเปี่ยงเบน เช่น ลัทธิคอมมิวนิสต์หรือฟาสซิสต์ ซึ่งอ้างอุดมคติ ในการ “ปลดปล่อย” ปัจเจกบุคคลจากตนเองและพาเข้าสู่ภาวะ “อิสรภาพที่แท้จริง” ภายใต้การควบคุมของรัฐ ดังนั้น เสรีภาพเชิงบวกแม้จะมีคุณค่าในฐานะการสร้างอิสรภาพภายใน แต่ก็มีความเสี่ยงในการกลายเป็นเครื่องมือของอำนาจนิยม หากไม่มีการถ่วงดุลกับหลักการเสรีภาพเชิงลบ Berlin จึงเตือนให้ใช้แนวคิดนี้ด้วยความระมัดระวังในเชิงการเมือง

อย่างไรก็ตาม ในฐานะผู้อ่าน แม้บทนี้จะแสดงให้เห็นการอธิบายแนวคิดเสรีภาพเชิงบวกของ Berlin ได้อย่างลุ่มลึกในเชิงปรัชญา โดยเฉพาะการเชื่อมโยงแนวคิดเรื่องการเป็นนายของตนเองกับภาวะภายในของมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุผล ความปรารถนา และการควบคุมตนเอง ถึงแม้เนื้อหาจะมีความเข้มข้นในระดับปรัชญาการเมือง เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ทางวิชาการ ผู้เขียนควรปรับปรุงเพิ่มเติมในบางประเด็น เช่น (1) ยังขาดการจัดโครงสร้างที่เป็นระบบชัดเจน โดยไม่มีการแบ่งย่อย เป็นประเด็นหรือหัวข้อย่อย ส่งผลให้เนื้อหาบางตอนเกิดความซ้ำซ้อนและไม่เป็นลำดับ (2) แม้มีการอ้างอิงถึงตัวบทของ Berlin เป็นหลัก แต่ควรมีการนำเสนอข้อถกเถียงหรือทัศนะของนักคิดคนอื่น ๆ ที่เห็นต่างหรือสนับสนุนแนวคิดเสรีภาพเชิงบวกของ Berlin ด้วย (3) ควรเพิ่มเติมการเชื่อมโยงกับบริบทร่วมสมัยให้มากขึ้น เช่น เสรีภาพเชิงบวกในรัฐสวัสดิการ หรือความเสี่ยงเชิงนโยบายในระบบอำนาจนิยม เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลวัตของแนวคิดในโลกของความเป็นจริง อันจะทำให้บทนี้สมบูรณ์ทั้งในเชิงทฤษฎีและแนวการปฏิบัติ

บทที่ 5 ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีเสรีภาพเชิงลบกับทฤษฎีเสรีภาพเชิงบวกของ Berlin บทนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าระหว่างทฤษฎีเสรีภาพเชิงลบ กับเสรีภาพเชิงบวก ทั้งสองแนวคิดมีรากฐานทางปรัชญาและนัยทางการเมืองที่ต่างกันโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ (1) ทิศทางของเสรีภาพเชิงลบมีลักษณะเป็นเสรีภาพจาก (freedom from) ผู้อื่น ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของรัฐหรือสังคมก็ตาม ส่วนทิศทางของ

เสรีภาพเชิงบวกมีลักษณะเป็นเสรีภาพที่จะนำไปสู่ (freedom to) เป้าหมายต่าง ๆ ได้จริง ตามที่ใจของปัจเจกบุคคลปรารถนา (2) เสรีภาพเชิงลบสอดคล้องกับสิทธิเชิงรับ ที่เน้นการปกป้องคุ้มครองตนเองจากการถูกผู้อื่นละเมิด ส่วนเสรีภาพเชิงบวกสอดคล้องกับสิทธิเชิงรุก ที่เน้นการทำให้ตนเองเข้าถึงสิทธิได้จริง (3) เสรีภาพเชิงลบจะตั้งคำถามกับรัฐและสังคมว่า อะไรคือสิ่งที่รัฐและสังคมกระทำแล้วขัดแย้งกับเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ? ซึ่งเป็นการตั้งคำถามเพื่อแสวงหาสิ่งที่จะปฏิเสธมันส่วนเสรีภาพเชิงบวกจะตั้งคำถามกับรัฐและสังคมว่า รัฐและสังคมควรทำอะไรเพื่อให้ปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพ ? ซึ่งเป็นการตั้งคำถามเพื่อแสวงหาสิ่งที่จะสนับสนุนมัน (4) เสรีภาพเชิงลบเน้นการพึ่งตนเองเป็นหลักส่วนเสรีภาพเชิงบวกนั้น นอกจากการพึ่งตนเองแล้ว ยังต้องการการพึ่งพารัฐและสังคมด้วย (5) จุดแข็งของเสรีภาพเชิงลบ คือ มีหลักประกันว่าเสรีภาพของปัจเจกบุคคลจะไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐและสังคม ส่วนจุดแข็งของเสรีภาพเชิงบวก คือ การมีรัฐและสังคมคอยช่วยเหลือให้เสรีภาพของปัจเจกบุคคลสามารถบรรลุเป้าหมายได้จริง (6) จุดอ่อนของเสรีภาพเชิงลบ คือ เสรีภาพของปัจเจกบุคคลบางด้าน เช่น การศึกษาที่ดี สาธารณสุขที่ดี เป็นอาทิ อาจบรรลุเป้าหมายจริงได้ยาก เนื่องจากบางกรณี ปัจเจกบุคคลไม่สามารถเข้าถึงได้โดยลำพัง ส่วนจุดอ่อนของเสรีภาพเชิงบวก คือ อาจเปิดช่องทางให้เสรีภาพของปัจเจกบุคคล ถูกละเมิดโดยรัฐและสังคม โดยเฉพาะจากข้ออ้างของแนวคิดเรื่องการค้นพบตัวตนที่สูงกว่า และการขยายอำนาจเหนือตัวตนที่ต่ำกว่า และ (7) เสรีภาพเชิงลบจะมีความสอดคล้องกับแนวคิดเสรีนิยมคลาสสิก เพราะต้องการให้ปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และต้องการให้รัฐและสังคมมีอำนาจที่จำกัด เช่น รัฐและสังคมมีหน้าที่เพียงปกป้องชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของปัจเจกบุคคล ผู้เป็นสมาชิกของรัฐและสังคมเท่านั้น ส่วนเสรีภาพเชิงบวกจะมีความสอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยคลาสสิก เพราะต้องการให้ปัจเจกบุคคล มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทั้งสังคม และต้องการให้ผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล คือสิ่งเดียวกันกับผลประโยชน์สังคมส่วนรวม ดังนั้น ลักษณะที่แตกต่างกันชัดเจน คือ เสรีภาพเชิงลบมุ่งปกป้องปัจเจกจากอำนาจรัฐและสังคม ขณะที่เสรีภาพเชิงบวกเปิดช่องให้รัฐมีบทบาท ในการ “ปลดปล่อย” หรือ “ชี้นำ” ชีวิตของพลเมืองตนเอง ซึ่ง Berlin เห็นว่าอาจกลายเป็นอันตรายได้หากไม่ได้รับการตรวจสอบถ่วงดุล อย่างไรก็ตาม Berlin ไม่ได้ปฏิเสธคุณค่าของเสรีภาพเชิงบวก แต่เสนอว่า ต้องระมัดระวังไม่ให้นำไปสู่การใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรม พร้อมทั้งย้ำว่า เสรีภาพทั้งสองควรได้รับการถ่วงดุลอย่างเหมาะสมในระบบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม ในฐานะผู้อ่าน แม้บทนี้จะแสดงการเปรียบเทียบระหว่างเสรีภาพเชิงลบกับเสรีภาพเชิงบวกได้อย่างครอบคลุมในระดับพื้นฐาน โดยมีความพยายามในการสังเคราะห์คุณลักษณะ จุดแข็ง จุดอ่อน และข้อถกเถียงร่วมสมัย แต่ก็ยังมีบางประเด็นที่ควรปรับปรุงเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในทางวิชาการ เช่น (1) การนิยามเสรีภาพเชิงบวกยังคงคลุมเครือระหว่าง “อำนาจควบคุมตนเอง” และ “การบรรลุเป้าหมายทางศีลธรรมที่รัฐนิยามให้” ซึ่งเป็นประเด็นที่ Berlin เองได้เตือนถึงอันตรายของการบิดเบือนแนวคิดเสรีภาพ เพื่อใช้เป็นเครื่องมืออำนาจนิยม ดังนั้น จึงควรแยกแยะให้ชัดเจนระหว่างเสรีภาพเชิงบวกในเชิง

ปรัชญาของตัวปัจเจก กับการใช้เสรีภาพเชิงบวกในเชิงนโยบาย โดยรัฐที่อาจก่อให้เกิดการลิดรอนเสรีภาพเชิงลบ (2) ควรขยายความประเด็นข้อถกเถียงให้ลึกซึ้ง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องพหุนิยมเชิงคุณค่า เป็นอาทิ

บทที่ 6 อิทธิพลทางความคิดของทฤษฎีเสรีภาพทางการเมืองของ Berlin บทนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า ทฤษฎีเสรีภาพของ Berlin ซึ่งถือเป็นหนึ่งในทฤษฎีการเมืองที่มีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อวงวิชาการและการเมืองในศตวรรษที่ 20 และ 21 ซึ่งเป็นรากฐานของการอภิปรายเกี่ยวกับเสรีภาพในโลกสมัยใหม่เช่น Berlin ชี้ให้เห็นว่า แม้เสรีภาพทั้งสองแบบจะมีคุณค่า แต่ก็สามารถขัดแย้งกันได้ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะเมื่อเสรีภาพเชิงบวกถูกใช้เป็นข้ออ้าง โดยรัฐเผด็จการในการแทรกแซงชีวิตประชาชน อิทธิพลของ Berlin ขยายไปสู่หลายแวดวง ตั้งแต่วงวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ปรัชญา จนถึงการออกแบบนโยบายในรัฐประชาธิปไตย Berlin เตือนถึงอันตรายของการผูกขาดความหมายของ “เสรีภาพที่แท้จริง” ซึ่งมักกลายเป็นเครื่องมือในการกดขี่ นักวิชาการด้านทฤษฎีการเมืองรุ่นหลัง ต่างยกย่อง ทฤษฎีเสรีภาพของ Berlin ว่าเป็น กรอบวาทกรรมหลักในเรื่องเสรีภาพที่มีอิทธิพลสูงสูดนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา นอกจากนี้ ทฤษฎีเสรีภาพของ Berlin ไม่ได้หยุดอยู่แคในห้องเรียน แต่ยังเป็นกรอบวิเคราะห์สำคัญในการพัฒนาประเทศประชาธิปไตยในโลกปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ในฐานะผู้อ่าน แม้บทนี้จะมีคุณูปการสำคัญในการเชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีเสรีภาพของ Berlin กับการขยายผลทางวิชาการและการเมืองร่วมสมัย โดยเฉพาะการอธิบายบทบาทของนักปรัชญาแนวเสรีนิยมสมัยใหม่ ที่สานต่อความคิดของ Berlin ไปพัฒนาในบริบทใหม่ แต่บทนี้ยังสามารถยกระดับทางวิชาการได้เพิ่มเติม เช่น (1) การอ้างอิงงานวิชาการและแหล่งข้อมูล ซึ่งในบางช่วง ควรพิจารณาใช้วารสารวิชาการแบบ peer-reviewed หรือ monograph ที่ได้รับการยอมรับสูง (2) แม้มีการพูดถึงแนวคิด "เสรีภาพประเภทที่สาม" (liberty as non-domination) ของ Philip Pettit, Quentin Skinner และ J.G.A. Pocock ได้อย่างน่าสนใจ แต่ยังคงขาดการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ หรือ เปรียบเทียบโครงสร้างเชิงปรัชญาอย่างเป็นระบบระหว่างแนวคิดทั้งสามของ Berlin (negative/positive liberty) และแนวคิด Republican liberty (3) การกล่าวถึงการรับรู้แนวคิด Berlin ในประเทศนอกตะวันตก เช่น เอเชีย ยังอยู่ในระดับภาพรวม หากมีการอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบที่เจาะจง เช่น ผลงานของนักปรัชญาเอเชียร่วมสมัย หรือกรณีศึกษานโยบายจริง จะช่วยยกระดับความลึกซึ้งทางวิชาการมากขึ้น

บทที่ 7 บทสรุป บทนี้ได้เน้นย้ำความสำคัญของการเข้าใจแนวคิดเสรีภาพเชิงลบกับเสรีภาพเชิงบวก ซึ่งกลายเป็นกรอบวาทกรรมหลักในทฤษฎีการเมืองร่วมสมัย โดยมีประเด็นที่โดดเด่น คือ Berlin ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างเชิงปรัชญาและผลกระทบทางการเมืองของเสรีภาพทั้งสองแบบ โดยเสรีภาพเชิงลบ เน้นการไม่ถูกแทรกแซงจากภายนอก ขณะที่เสรีภาพเชิงบวก อาจนำไปสู่อำนาจนิยม หากรัฐนิยาม “เป้าหมายสูงสุด” แทนประชาชน ทั้งนี้ การทำความเข้าใจทฤษฎีเสรีภาพของ Berlin อย่างสมคูล จะช่วยให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในโลกแห่งความขัดแย้งได้อย่างสันติ และสามารถใช้อิทธิพลเป็นเครื่องมือ ในการแสวงหาคุณค่าและความหมายของชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม ในฐานะผู้อ่าน แม้บทนี้จะแสดงให้เห็นความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการจำแนกเสรีภาพเชิงลบและเสรีภาพเชิงบวกตามแนวคิดของ Berlin อย่างชัดเจน แต่ยังมีประเด็นที่ควรปรับปรุงเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ เช่น ควรเชื่อมโยงกับบริบทการเมืองโลกปัจจุบันมากขึ้น เพื่อแสดงความเกี่ยวข้องของแนวคิดกับสถานการณ์จริง เป็นอาทิ

บทส่งท้าย

ประเทศไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ได้เผชิญกับความท้าทายอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องเสรีภาพทางการเมือง การควบคุมเสรีภาพในการแสดงออก การชุมนุมโดยสงบและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กลายเป็นสภาพการณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไป โดยเฉพาะจากการบังคับใช้กฎหมายที่มีลักษณะคลุมเครือและเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจโดยมิชอบ กฎหมายที่ถูกใช้จำกัดเสรีภาพอย่างชัดเจน ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 และ มาตรา 116 รวมถึงพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ซึ่งมักถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการดำเนินคดีกับนักศึกษา นักเคลื่อนไหวและประชาชน ผู้แสดงออกทางการเมือง (Human Rights Watch, 2025)

การดำเนินคดีในลักษณะดังกล่าว มิได้เกิดจากความพยายามในการรักษาความมั่นคงของรัฐเพียงอย่างเดียว หากแต่แสดงให้เห็นถึงความเปราะบางของโครงสร้างประชาธิปไตย และการขาดกลไกถ่วงดุลอำนาจที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤตทางการเมือง ความพยายามในการควบคุมเสรีภาพ จึงมักได้รับการทำให้ชอบธรรมผ่านการตีความทางกฎหมายที่ละเลยหลักสิทธิมนุษยชนสากล

ตัวอย่างที่เด่นชัด คือ เหตุการณ์ตากใบ ในปี พ.ศ. 2547 และการสลายการชุมนุมของกลุ่ม นปช. ในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกรณีความรุนแรง โดยรัฐที่ยังไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้อย่างโปร่งใสและเป็นธรรม แม้จะมีการตั้งข้อหาแก่เจ้าหน้าที่บางราย แต่หลายคนก็กลับหมดอายุความหรือไม่มีความคืบหน้า ความล้มเหลวในการนำผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ได้ตอกย้ำปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบกฎหมายไทย ซึ่งขาดความเป็นอิสระและความโปร่งใส

นอกจากนี้ ยังมีการทรมาน การบังคับสูญหาย และการใช้คดีปิดปาก ต่อผู้ที่ออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ซึ่งส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมแห่งความกลัวและความเงียบงันในพื้นที่สาธารณะ (Amnesty International, 2024)

สถานการณ์ข้างต้น สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวคิดเรื่องเสรีภาพทางการเมืองให้ลึกซึ้งขึ้นในระดับสังคม โดยเฉพาะผ่านการเข้าใจทฤษฎีเสรีภาพในเชิงปรัชญาและการเมืองอย่างเป็นระบบ ทฤษฎีของ Berlin โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างเสรีภาพเชิงลบกับเสรีภาพเชิงบวก ช่วยให้สามารถแยกแยะการใช้อำนาจรัฐที่มีความชอบธรรม ออกจากการใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อควบคุมชีวิตของประชาชน

Berlin เตือนว่า การอ้างอุดมคติสูงส่ง เช่น “ความดีส่วนรวม” หรือ “เป้าหมายของชาติ” อาจถูกนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการลดทอนเสรีภาพของปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะผ่านกลไกของรัฐ ที่ไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุล ดังนั้น การเข้าใจแนวคิดของ Berlin จึงไม่เพียงแต่ช่วยชี้ให้เห็นถึงธรรมชาติของการควบคุมจากรัฐ หากยังเปิดทางให้เกิดการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ต่อวาทกรรมอำนาจ ที่ทำให้เสรีภาพกลายเป็นสิ่งรองจากความมั่นคง

ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถสร้างระบบการเมืองที่เคารพเสรีภาพอย่างแท้จริง บทส่งท้ายนี้ จึงนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับหลักการของเสรีภาพในเชิงทฤษฎี และปฏิบัติ ดังนี้ (1) ยกเลิกหรือตีความกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพอย่างรอบคอบ เช่น กฎหมายอาญามาตรา 112 และ มาตรา 116 รวมถึงพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ควรถูกตีความอย่างรอบคอบและต้องมีการถ่วงดุลจากองค์กรตุลาการที่เป็นอิสระ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือทางการเมือง เป็นอาทิ (2) จัดตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบความรุนแรงของรัฐในอดีต เช่น จัดตั้งคณะกรรมการความจริงและสมานฉันท์ โดยมีอำนาจสืบสวนและเสนอแนวทางเยียวยาแก่เหยื่อ โดยมีหลักการตรวจสอบถ่วงดุล เป็นอาทิ (3) คุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เช่น รัฐควรมีกลไกเฉพาะในการคุ้มครองนักสิทธิมนุษยชนจากการคุกคาม การฟ้องร้องเท็จ และการใช้คดี SLAPP โดยอาจจัดตั้งหน่วยงานอิสระภายใต้การกำกับของสำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นอาทิ (4) ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้เรื่องเสรีภาพในระบบการศึกษา เช่น ควรมีการบรรจุแนวคิดเสรีภาพทางการเมืองในหลักสูตรระดับมัธยมและมหาวิทยาลัย โดยเน้นการอภิปราย การวิพากษ์ และการตั้งคำถาม เชิงปรัชญา เพื่อสร้างประชาชนที่มีวิจารณญาณและเข้าใจสิทธิและเสรีภาพของตนเองในฐานะพลเมือง (5) ปรับปรุงระบบตุลาการและกระบวนการยุติธรรม เช่น กระบวนการยุติธรรมควรได้รับการปฏิรูปให้มีความเป็นอิสระ โปร่งใส และสามารถรับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยไม่มีอคติทางการเมือง โดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม การแสดงออก และการใช้เสรีภาพอย่างสงบ

อย่างไรก็ตาม การอ้างไว้ซึ่งเสรีภาพทางการเมืองมิใช่เพียงหน้าที่ ของรัฐเท่านั้น หากแต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของภาคประชาสังคม ภาคการศึกษา ภาคธุรกิจ และประชาชนทั่วไป ท่ามกลางภาวะวิกฤตของความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย เสรีภาพจึงเป็นรากฐานของการสร้างสังคมที่มีความมั่นคงทางจิตใจ ความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนและสันติภาพที่ยั่งยืน

ปรัชญาและทฤษฎีการเมืองร่วมสมัย โดยเฉพาะจาก Berlin ช่วยชี้ให้เห็นว่า ไม่มีเสรีภาพใดที่สมบูรณ์แบบหรือไม่มีข้อถกเถียง แต่การมีพื้นที่ให้เกิดการถกเถียงอย่างอิสระนั้นคือหัวใจของสังคมประชาธิปไตย การที่รัฐหรือผู้มีอำนาจพยายามผูกขาดความหมายของ “เสรีภาพที่แท้จริง” มักเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้อำนาจในทางที่ผิด บทปริทัศน์หนังสือนี้ จึงหวังเป็นส่วนหนึ่งในการยืนยันว่า เสรีภาพทางการเมืองไม่ใช่เรื่องหรูหราหรือเป็นเพียงวาทกรรม หากแต่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการดำรงอยู่ในฐานะ “มนุษย์” ที่มีศักดิ์ศรีอย่างเท่าเทียมกัน

เอกสารอ้างอิง

ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ. (2566). *ทฤษฎีเสรีภาพทางการเมือง: บทวิเคราะห์ความคิดของไอแซฮาร์ท เบอร์ลิน*.

ร้อยเอ็ด: สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

Amnesty International. (n.d.). *Human rights in Thailand*. https://www.amnesty.org/en/location/asia-and-the-pacific/south-east-asia-and-the-pacific/Thailand/?utm_source=chatgpt.com.

Freedom House. (2025). *Freedom in the world 2025: The uphill battle to safeguard rights*. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2025/uphill-battle-to-safeguard-rights>.

Human Rights Watch. (2025). *World report 2025: Thailand*. <https://www.hrw.org/world-report/2025/country-chapters/thailand>.